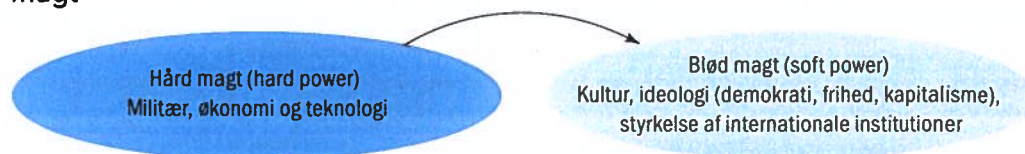

Figur 4.4 Ændring af udenrigspolitiske magtinstrumenter – fra hård til blød magt

Kilde: Joseph Nye: *Soft Power, PublicAffairs*, 2004, og Interview med Joseph Nye februar 2015, af Peter Brøndum.

rikanske økonomi blev genoprettet. Under Clintons ledelse i 1990erne ændrede USA sin udenrigspolitiske linje ved at styrke sit fokus på det mindre omkostningstunge magtmiddel blød magt (*soft power* – se også figur 4.4), hvilket blev udmøntet i en styrkelse af landets diplomatiske forbindelser samt nye handelsaftaler, uden at landet gav afkald på retten til at anvende sit militær. Se også tekstboks 4.1.

Blød magt handler om et lands evne til at opnå sine mål gennem tiltrækning og overtalelse. Hård magt derimod handler om et lands evne til at opnå sine mål gennem brug af tvang og trusler, for eksempel trusler om militære repressalier eller økonomiske sanktioner, hvis en statslig aktør ikke makker ret. Både militære repressalier og økonomiske sanktioner er væsentlige instrumenter, når det gælder anvendelsen af hård magt. Vi vender tilbage til en række af de senere præsidenter i perioden 2001-2024 senere i kapitlet.

4.4 USA's udenrigspolitik

I den første del af kapitlet har vi belyst USA's forandrede position i det internationale system og givet et par konkrete eksempler på, hvordan det amerikanske hegemoni har ændret sig over tid. Vi vender nu blikket mod den amerikanske udenrigspolitik for at identificere, hvad der

danner grundlag for USA's adfærd i verden. Ingen anden stat har så omfattende udenrigspolitiske aktiviteter, både når det gælder militære forhold, skabelsen af betingelser for den globale handel og udviklingsbistand samt konstante forsøg på at fastsætte det internationale systems normer og værdier. I et forsøg på at få en dybere forståelse af, hvad der karakteriserer den amerikanske udenrigspolitik, vil vi gennemgå følgende:

- USA's udenrigspolitiske mål og muligheder
- Hvilke forhold udøver indflydelse på amerikansk udenrigspolitik?
- Amerikanske udenrigspolitiske skoler
- USA's internationale udfordringer og sikkerheds- og udenrigspolitikken.

Flere andre stater vil givet opstille mål, der er identiske med visse eller alle amerikanernes "Four P's", som vi gennemgår i figur 4.5, men det er ikke ensbetydende med, at disse stater vil have de samme muligheder som USA for at indfri målene, fordi der eksisterer grundlæggende forskelle i staternes muligheder for at agere udenrigspolitisk.

At alle stater ikke har samme muligheder i deres udenrigspolitik, skyldes, at der er stor forskel på, hvilke *determinanter, kapaciteter og instrumenter* den enkelte stat råder over (se begrebernes definition i figur 4.6). Ved at bruge disse tre begreber er det

Figur 4.5 USA's udenrigspolitiske mål og ønsket om at tjene den nationale interesse

Power:

Er et mål i amerikansk sikkerheds- og udenrigspolitik. USA skal til enhver tid besidde tilstrækkelige ressourcer (militære, økonomiske og teknologiske), så landet kan afvise trusler. Som tidligere omtalt er det ikke, fordi de hårde magtmidler skal anvendes i den amerikanske udenrigspolitik, men de skal kunne anvendes massivt og effektivt. USA har ved flere lejligheder tydeligt vist, at landet gerne anvender sin power, hvis det er nødvendigt for at sikre amerikanske interesser både hjemme og ude.

Peace:

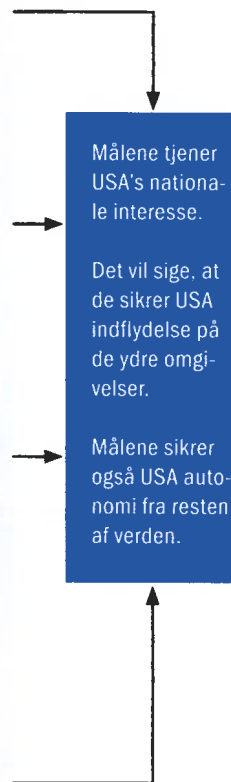
Fred er som overordnet mål i sin egen klasse, eftersom alle „the Four P's“ forsøger at bidrage hertil. Det er eksempelvis tanken, at fred skal opretholdes eller sikres gennem den rette mængde anvendelse af magt. Velstandsforøgelse (prosperity), der gennemgås nedenfor, har til formål at mindske fattigdom og elendighed både i USA og rundt om i verden, men sigtet er også at mindske mulige trusler mod freden. Økonomisk ulighed kan fx danne grundlag for sociale uroligheder.

Prosperity:

Et vigtigt mål i den amerikanske sikkerheds- og udenrigspolitik, ikke mindst fordi USA i høj grad har været styrende, når det gælder fremvæksten af den globale kapitalisme. Amerikanerne har interesse i at fastholde systemet samt arbejde for, at de hele tiden kan fastholde deres indflydelse i de institutioner, som fører tilsyn med markedet. Økonomiske samarbejder, handelsaftaler, fx aftaler om billige importvarer eller at sørge for en let og uhindret adgang for amerikanske eksportvarer i nye markeder. Det er ikke kun USA, som drager nytte af dette. Små, eksportorienterede stater som eksempelvis Danmark er også afhængige af, at den globale kapitalisme fungerer så smidigt som muligt. Et system med protektionisme eller stærk monopoldannelse ville fx ikke være godt hverken for Danmark eller for de øvrige EU-lande.

Principles:

Dette mål omhandler de principper eller de ideer/værdier, som USA vægter højt. For amerikanerne er værdier som demokrati, personlig frihed, tolerance og menneskeretligheder helt centrale. Den amerikanske exceptionalisme skinner tydeligt igennem i denne del af den amerikanske udenrigspolitik: Amerikanerne har, som nævnt i kapitel 1, en klar opfattelse af, at USA er en særligt ophøjet nation med nogle universelle værdier, der bør udbredes og gælde i hele verden – hvilket skinner igennem i deres tilgang til verden uden for USA's grænser.

Note: Man kan diskutere, om fred (peace) er et reelt, selvstændigt delmål, men ifølge USA er fred en del af den amerikanske politik over for omverdenen, der som nævnt bunder i, at amerikanerne har en tiltro til, at en verdensorden bestående af demokrati og kapitalisme er den bedste opskrift på fred og velstand i hele verden. "The Four P's" er inspireret af Bruce W. Jentleson: *American Foreign Policy*, Norton, 2010, s. 9-18.

muligt at identificere, hvilke ressourcer den enkelte stat råder over, samt statens evne til at anvende ressourcerne, herunder hvor meget indflydelse på international politik staten vil kunne forventes at have.

I figur 4.6 viser vi kort USA's udenrigspolitiske muligheder med udgangspunkt i supermagtens determinanter, kapaciteter og instrumenter. USA har, som det

fremgår af figuren, virkelig gode forudsætninger for at føre en meget *aktiv* udenrigspolitik og udøve indflydelse som supermagt. Hvor andre stater, som for eksempel Danmark, der er en småstat med svag magt, er nødt til at tilpasse sig forholdene i det internationale system, er USA i stand til at føre en udpræget aktivistisk udenrigspolitik og påvirke systemet via sine

Figur 4.6 USA's udenrigspolitiske muligheder

Ressourcer	USA's udenrigspolitiske muligheder
<p>Determinanter Omhandler de ressourcer, en stat er udstyret med fra naturens side, fx landets areal, befolkningstal, geografiske placering og adgang til naturressourcer.</p>	<ul style="list-style-type: none">• USA er med sine 9.629.091 km² verdens tredjestørste land• USA har med godt 322 mio. mennesker (inkl. 10-11 mio. illegale immigranter) den tredjestørste befolkning i verden• USA er geografisk strategisk vigtigt placeret - omgivet af to store oceaner og militært svage stater nord og syd for de amerikanske grænser, hvilket sikrer de nationale grænser• USA har en rig forekomst af naturressourcer
<p>Kapabiliteter Omhandler foranderlige ressourcer - det vil sige ressourcer, en stat kan have mere eller mindre af, fx våben, bnp (størrelsen af landets økonomi), diplomati, teknologi, informations- og uddannelsesniveau.</p>	<ul style="list-style-type: none">• USA har verdens højeste militæruddgifter og det mest slagkraftige militær (teknologisk og effektivt)• USA har verdens største (enkelstats)økonomi• USA har et enormt netværk af alliancer og samarbejdsaftaler med mange af verdens stater samt et kæmpe diplomati• USA er et højteknologisk samfund og har et højt informations- og uddannelsesniveau• Stærkt digitalt diplomati - understøtter propagandainstrumentet nedenfor
<p>Instrumenter Indbefatter en stats evne til at anvende sine determinanter og kapabiliteter i konkrete sammenhænge, fx gennem militær indgriben, propaganda-virksomhed og økonomiske sanktioner.</p>	<ul style="list-style-type: none">• USA har et globalt militært engagement med mobile enheder og militærbase-placeret rundt om i verden. Det gør det muligt for amerikanerne at anvende deres militære ressourcer hurtigt og effektivt, hvis trusler skulle opstå• Det har store negative konsekvenser for et land, hvis USA pålægger dem økonomiske sanktioner• USA har evnen til at understøtte demokratiske kræfter i lande, hvor fundamentale rettigheder som demokrati og menneskerettigheder undertrykkes. Det kan bl.a. ske gennem brug af internettet (de sociale medier). Under tidligere præsident Trump har USA's indsats for demokrati og menneskerettigheder imidlertid stået lavt på dagsordenen.

Note: Figuren omhandler de indre forhold i USA, der har indflydelse på de udenrigspolitiske muligheder. Figuren er inspireret af Hans Branner: *Global Politik*, 2. udg., Forlaget Columbus, 2010 s. 193. og Digital Diplomacy fra NYT, <http://www.nytimes.com/2010/07/18/magazine/18web2-0-t.html?pagewanted=all>.

unikke kapabiliteter inden for diplomati, militær, teknologi og økonomi. I den sammenhæng er det vigtigt at påpege, at kapabiliteterne ikke ville have den samme betydning, hvis ikke staten, i dette tilfælde USA, var i stand til også at anvende dem.

Derfor indtager USA da også en helt særlig position i det internationale system. Ingen anden stat er i stand til på samme måde at anvende sine instrumenter (militære, økonomiske og teknologiske ressourcer) så effektivt og markant på globalt plan. Det er dette særlige forhold sammen med de nævnte determinanter, kapabiliteter og instrumenter, der har

kunnet fastholde USA's dominerende magtposition i den liberale verdensorden. Lad os i det følgende kigge nærmere på en række af de forhold, som er med til at bestemme amerikansk udenrigspolitik.

4.5 Hvilke forhold øver indflydelse på amerikansk udenrigspolitik?

Selv med de unikke muligheder, som USA har for at indfri de førnævnte mål, kommer supermagten ikke uden om, at der fortsat eksisterer en række faktorer, som